

2013 | Gruodžio 3-5 | Vilnius

3-5 December | Vilnius | Lithuania

ne priklausomi ŽMONĖS in dependent PEOPLE

Seminarai apie islandų rašytoją,
Nobelio premijos laureatą Halldorą Laksnesą
ir jo pažintį su Antanu Venclova

Literary seminars dedicated to
the Icelandic writer Halldór Kiljan Laxness

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOLOGIJOS FAKULTETAS
SKANDINAVISTIKOS CENTRAS

2013 m. gruodžio 3-5 dienomis Venclovų namai-muziejus ir Vilniaus Universiteto Skandinavistikos Centras kviečia į atvirus seminarus „(Ne)priklausomi žmonės“, kurie visuomenei pristatys rašytojo Antano Venclovos draugystę su įžymiu islandu, Nobelio literatūrinės premijos laureatu Halldoru Laxnessu, atskleis šio rašytojo gyvenimo ir kūrybos ypatybes.

Halldoras Laxnessas, kurio pagrindinius romanus laikome Venclovų namų-muziejaus fonde, yra vienintelis Islandijos rašytojas, gavęs Nobelio premiją. Antanas Venclova asmeniškai bendravo ir susirašinėjo su H. Laxnessu, 1961 m. lankėsi jo namuose Islandijoje ir parsivežė įvairių suvenyrų bei knygų, esančių Venclovų namų-muziejaus fonde.

Seminarai pavadinti pagal rašytojo Laxnesso romaną „Nepriklausomi žmonės“ (isl. "Sjálfstætt fólk"). Romane rašoma apie ūkininką, avių augintoją, kuris iki idiotiškumo principingas savo nepriklausomumui, net ir visiškai bergždžiose situacijose stengiasi įrodyti, kad gali veikti, gyventi, išsilaikyti, nepalūžti, nepražūti vienas, jam nereikalinga niekieno paguoda ar parama.

Renginiuose dalyvaus Gljúfrasteinn-Laxnesso namų-muziejaus direktorė Guðný Dóra Gestsdóttir, kuri klausytojus supažindins su svarbiausiais rašytojo gyvenimo ir kūrybos faktais, bei pristatys du filmus, sukurtus pagal rašytojo biografiją ir vieną iš jo romanų, „Krikščionybė prie ledyno“.

Projektą dalinai finansuoja LR Kultūros Ministerija

www.vilniausmuziejai.lt

Programa

Gruodžio 3 d.

18 val. Venclovų namuose-muziejuje (Pamėnkalnio g. 34):

Dokumentinio filmo „Anti-American wins Nobel prize“ (rež. Halldór Thorgeirsson) peržiūra ir monotipijų parodos „Islandijos peizažai“ atidarymas (parodos kuratorė: Vita Naumavičienė)

Antroje renginio dalyje: paskaita-diskusija apie Halldorą Laxnessą, jo ryšius su Sovietų Sąjunga ir pažinties su Antanu Venclova aplinkybes. Dalyvauja: Guðný Dóra Gestsdóttir

Gruodžio 4 d.

15 val. seminaras Vilniaus Universiteto Skandinavistikos Centre (Universiteto g. 5)

Dalyvauja: Guðný Dóra Gestsdóttir

Moderuoja doc. dr. Ieva Steponavičiūtė

Gruodžio 5 d.

17 val. Venclovų namuose-muziejuje (Pamėnkalnio g. 34):

Filmo „Kristnihald undir Jökli“ (Krikščionybė prie ledyno, rež. Guðný Halldórsdóttir) pristatymas ir peržiūra. Projekto uždarymas.

„Gaila, kad mes nešvilpaujame vienas kitam kaip paukščiai. Žodžiai klaidina.“

XX amžiaus pradžioje Islandija buvo Danijos provincija, turinti 79 000 gyventojų. Dauguma žmonių gyveno kaime ir pagrindinis jų verslas buvo žemdirbystė, nors palei pakrantę pamažu kūrėsi kaimai, kurių gyventojai versdavosi žvejyba. Moterys vis dar neturėjo balsavimo teisės. Nebuvo universitetų. Nebuvo automobilių, geležinkelių – visuomenės nesukrėtė industrinė revoliucija; nežinomi buvo nei elektra, nei telefonas. Sostinė Reikjavikas – miestelis su apytikriai 6000

gyventojų. Čia 1902 m. balandžio 23-iąją gimė islandų rašytojas Halldoras Kiljanas Laxnessas ir praleido pirmuosius trejus vaikystės metus. 1905 m. birželį jo šeima persikėlė į Laxneso ūkį Mosfellssveito rajone (15 km nuo Reikjaviko) ir ėmė ūkininkauti.

Halldoro Laxnesso gyvenimo gairės

1902 – Halldoras Laxnessas gimė Reikjavike balandžio 23 d.

1919 – Išeina pirmasis romanas.

1923 – Danijoje gimė jo duktė Sigridur Maria Elisabet.

Laxnessas tampa kataliku, gyvena viename Liuksemburgo vienuolynų ir pasivadina airių šventojo Kiljano vardu.

1927 – Išeina pirmasis didelis jo romanas „Didysis Kašmyro audėjas“.

1930 – Veda Ingibjorg Einarsdottir. Jie susilaukia sūnaus Einaro, bet vėliau išsiskiria.

1945 – Veda Audur Sveinsdottir. Persikrausto į naujus namus Gljufrasteinne, netoli Laxneso, susilaukia dviejų dukterų Sigridur ir Gudny.

1946 – “Book-of-the-Month Club“ (JAV) išleidžia jo romaną „Nepriklausomi žmonės“. Parduota pusė milijono egzempliorių.

1955 – Gauna Nobelio premiją.

1987 – Išleidžia paskutinę savo knygą – memuarų tomą „Dienos tarp vienuolių“.

1988 – “Steidl Verlag” pradeda leisti naują svarbiausių Laxnesso romanų seriją vokiečių kalba.

1997 – “Random house” po 50-ies metų išleidžia pakartotą romano “Nepriklausomi žmonės“ vertimą į anglų kalbą.

1998 – vasario 8 d. Halldoras Kiljanas Laxnessas miršta Mosfellssveite.

„Visada maniau, kad, kol gyvas, niekada neturi pasiduoti, net jei viską iš tavęs būtų pavogę. Jei neturi nieko daugiau, visada gali savintis orą, kuriuo kvėpuoji, arba bent jau sakyti, kad gavai jį skolon“. („Nepriklausomi žmonės“)

Halldoras Laxnessas buvo pasaulio pilietis ir sykiu žmogus, kurio šaknys glūdi mažoje bendruomenėje. Jis visada liko ištikimas savo ištakoms ir sėmėsi medžiagos knygoms iš islandų liaudies kultūros, bei kaimo gyvenimo. Daugelis jo knygų parašytos užsienyje, kur jis praleido daug laiko: nuo Maskvos rytuose iki toli vakaruose esančio Los Andželo. Jis brendo didžiuosiuose pasaulio miestuose, o keliaudamas, – pavyzdžiui, iš Reikjaviko į Kopenhagą, arba plaukdamas garlaiviu į rašytojų konferenciją Pietų Amerikoje – rašydavo. Halldoro Laxnesso kūriniai yra sykiu islandiški ir tarptautiniai. Jo personažai – islandai, bet kūrinių esmė universali. Dėl šios priežasties jie taip traukia viso pasaulio skaitytojus.

1927 m. Halldoras Laxnessas išleido pirmąjį didelį romaną “Didysis Kašmyro audėjas“. Paskui radosi romanas po romano, tarp žymiausių – „Salka Valka“, „Nepriklausomi žmonės“, „Pasaulio šviesa“, „Islandijos varpas“, „Šlajtsodės metraštis“, „Susigrąžintas rojus“, „Krikščionybė prie ledyno“.

Kiekviena knyga Laxnessas nustebindavo skaitytoją. Jis rašė apie merginą, dirbančią žuvies perdirbimo įmonėje Islandijos kaime, apie žemę nuomojantį ūkininką, poetą, neturtingą XVII a. valstietį, ieškantį teisybės, ir vienos iš sagų, pasakojančios apie vikingų amžių, herojus. Stebina nepaprasta jo kūrinių turinio bei stiliaus įvairovė.

1955 spalio 27 d. Švedų Akademijos žiuri komitetas nutarė suteikti Halldorui Laxnessui Nobelio premiją. Premija suteikta už spalvingą literatūrinę kūrybą, atgaivinusią didingą Islandijos

pasakojamąją tradiciją. Priimdamas Nobelio premiją, rašytojas sakė: „*Jei islandų rašytojas pamiršta, kad jis išėjęs iš savo tautos gelmių, kur gyva istorija, jei jis praranda kontaktą ir nebesijaučia skolingas tam nelengvam gyvenimui, tam gyvenimui, kuriuo mano senolė išmokė mane didžiulis, – tada šlovė yra praktiškai bevertė ir tas pats pasakytina apie laimę, kuri randasi iš turtų.*“

„*Halldoras Laxnessas yra ne tik iškiliausias šio amžiaus Islandijos rašytojas. Jis ilgą laiką buvo vienas iš islandų kultūros lyderių plačioja prasme. Šiuolaikinė Islandija, kokia ji radosi po Antrojo pasaulinio karo pabaigos, nepaprastai ryškiai atspindėta jo daugialypėje kūryboje. Jis dažnai tapdavo ginčų objektu. Jo tautiečiai niekada negalėjo žvelgti į jį abejingai: daugelis juo žavėjosi, kiti nemėgo, tretį bijojo. Retas kuris rašytojas taip nuoširdžiai dalijosi likimu su savo tauta, vaizdavo ją ir bandė daryti jai tiesioginę įtaką. Be jo paskutiniai periasdešimt Islandijos istorijos metų būtų buvę visiškai kitokie.*“ (Peteris Hallbergas)

Halldoras Laxnessas buvo puikus pasakotojas. Jo knygos niekada nestokoja įtampos ar tono variacijų, o tuo labiau personažų, kurie taip gyvai pavaizduoti, jog skaitytojui kyla įspūdis, kad jie nėra fiktyvūs, o egzistavo realiaame gyvenime. Halldoro Laxnesso šaknys glūdi jo šalies epinėje tradicijoje, bet tuo pačiu metu jis nuo jos atsiplėšia. Erdvėje tarp vaizduotės ir intelekto, novatoriškumo ir konservatizmo, išcentrinės jėgos ir nostalgijos glūdi Halldoro Laxnesso kūrybos magija.

„*Ten, kur ledynas susitinka dangų, kraštas tampa nežemiškas ir žemė susilieja su dangumi, ten nebėra sielvarto, todėl ir džiaugsmas nereikalingas, ten viešpatauja vien grožis, be jokių išlygų.*“ (Heimsljós („Pasaulio šviesa“, 1940 m.))

Projekto rengėjas:
Vilniaus Memorialinių Muziejų Direkcija
Venclovų namai-muziejus
Pamėnkalnio g. 34, Vilnius
Tel/faks 85 2628525, el. paštas: info.venclovos@vilniausmuziejai.lt